У пошані до піонерів – лицем до молоді!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303 434-0237 434-0807 УНСоюзу: 435-8740 — Тел. з Ню Йорку: — BArcly 7-4125 УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVII. Ч. 93. СУБОДА, 23-го ТРАВНЯ 1970 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MAY 23, 1970 No. 93. VOL. LXXVII.

Палата схвалила автоматичне збільшення пенсій соціяльного забезпечення

Вашингтон. — Палата Репрезентантів 21-го травня схвалила законопроєкт, згідно з яким пенсії соціяльного забезпечення будуть автоматично збільшуватися відповідно до збільшення коштів прожитку. Цей проєкт прийнято більшістю 344-ох до 34-ох голосів і переслано до Сенату. Коли його схвалить Сенат і підпише Президент, то 26,200,000 американців дістануть на 5 відсотків збільшені пенсії соціяльного забезпечення. Збільшені пенсії мали б обов'язувати від 1-го січня 1971-го року, а автоматичне збільшення пенсій мало б початися від 1-го січня 1972-го року, і пізніше відбуватися щодва роки, це значить в році конгресових виборів. Подробиці цього збільшення пенсій внаслідок збільшення коштів прожитку, покищо не відомі. Згідно з новоприйнятим проєктом мають платити податок до соціяльного забезпечення не від 7,800 долярів, а від 9,000. В новому проєкті пороблено зміни, щоб зменшити оплати в шпиталях за лікування пенсіонерів соціяльного забезпечення. Вдови, згідно з новим проєктом, мали б діставати пенсії у висоті 100 відсотків пенсій, що їх мали їхні чоловіки. Тепер вони дістають 82.5 відсотка пенсій своїх чоловіків.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 22 травня 1970

В АМЕРИЦІ

СЕКРЕТАР МЕШКАНЕВИХ СПРАВ і міського розвитку Джордж Ромні передбачає, що при кінці найближчого року його Департамент продукуватиме доми для родин із малим прибутком по 600,000 мешканевих одиниць річно, Багатша частина американців зможе будувати собі стільки мешканевих одиниць, чи домів, скільки їй буде потрібно. Найгірше буде з тими американцями, які належать до т. зв. середньої кляси, бо ціна праці і матеріялу буде така висока, що важко буде їм збудувати собі нове мешкання. Минулого року почато будову 1.46 мільйона мешканевих одиниць, а в 1968-му році — вибудовано 1.5 мільйона цих одиниць.

ДАЛЕКО ЩЕ ДО 1972-ГО РОКУ, коли в ЗСА вибиратимуть президента країни, — пише преса з приводу того, що зменшується популярність президента Ніксона, який в травні минулого року дістав був 51 відсоток голосів, а його демократичний противник сенатор Едмунд Москі тільки 33 відсотки. Тепер в травні Ніксон дістав 42 відсотки голосів, а Москі — 38. Від квітня ц. р. до травня ц. р. популярність Ніксона зменшилася на 5 відсотків. Причини цього зменшення популярности Ніксона такі: неуспіх у В'єтнамі і поширення війни на Камбоджу, продовження інфляції, хоч Уряд передбачав збільшення економіки. Також заворушення студентів не збільшують Ніксонові прихильників.

15 ПРЕЗИДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ І УНІВЕРСИТЕТІВ, в яких в більшості навчаються чорні студенти, довший час конферували з президентом Ніксоном в Білому Домі і після цього заявили на пресовій конференції, що хоч Президент не склав жадної заяви про зміну політики, то вони вірять в те, що американська нація, і білі і чорні, буде розвиватися під проводом свого Президента. Президент Балтіморського Стейтового Коледжу д-р Мартин Д. Дженкінс додав ще до повищого таке: „Я не можу зайняти іншого становища, як те, що повище". На початку конференції відчитано заяву, в якій говориться про те, що збільшується відчуження чорного населення від білих американців.

МІНІ ПЕРЕДБАЧАЄ ЗМЕНШЕННЯ КУПІВНОЇ сили в найближчому часі, і внаслідок цього збільшуватиметься інфляція. Голова Американської Федерації Праці — Конгресу Індустрійних Організацій заявив на пресовій конференції в готелі Волдорф - Асторія в Ню Йорку перед прийняттям в Інституті колективних договорів, що в квітні ц. р. відсоток безробітних становив 4.8. Уряд передбачає, що відсоток безробітних може ще збільшитися, це значить, що збільшиться число тих, прибутки яких будуь менші, і тому вони не зможуть купувати стільки товарів, скільки купували під час затруднення. Зменшена купівна сила робітництва спричинить меншу продукцію і збільшить число безробітних.

У СВІТІ

КОМАНДУВАННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ подало до відома в четвер 21 травня ц. р., що протягом останнього тижня згинуло на полях боїв 217 американських вояків, з того числа 140 у Південному В'єтнамі і 77 в Камбоджі. Це найбільша кількість полеглих в одному тижні від серпня минулого року. Ці числа збільшують кількість усіх американців вбитих у Південній Азії, починаючи від 1961 року, до 42,118 вояків.

ПРЕМ'ЄР СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ АЛЕКСЄЙ КОСИГІН заявив, що Совєтський Союз поширює видатну підтримку для арабських країн, допомагаючи цим в їхній боротьбі за оборону їх „законних національних прав" проти ізраїльських „варварських налетів". Водночас із цим Косигін обіцяв арабським державам, що Совєтський Союз буде добиватися політичного замирення в області Середнього Сходу.

В ІТАЛІЇ ВИНИКЛА ЗАГРОЗА ГЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ, що його заплянували три найбільші робітничі федерації, незадоволені урядовими заходами в здійснюванні економічних і суспільних реформ. Генеральний страйк мав би бути проголошений уже в червні цього року. Заяву в цій справі проголосили провідники професійних спілок після зустрічі з прем'єром Мар'яном Румором. Під сучасну пору в Італії тривають страйки пожежників, залізничників і поштових службовців, внаслідок чого в цій країні припинена достава поштових посилок і перервана телефонічна комунікація. Припинений також залізничий рух.

В САЙГОНІ південнов'єтнамський уряд наказав відкрити початкові й середні школи, навчання в яких припинено з 6 травня ц. р. внаслідок студентських заворушень. Університети залишаються й далі закриті,

ОСОБИСТИЙ ПРЕДСТАВНИК ПРЕЗИДЕНТА НІКСОНА ПЕРЕДАВ ЙОГО ВІТАННЯ 27-ІЙ КОНВЕНЦІЇ УНСОЮЗУ

У ЧЕТВЕРТОМУ ДНІ НАРАД 27-ОЇ КОНВЕНЦІЇ УНСОЮЗУ ПРОГОЛОШЕНО ВИБІР КАНДИДАТІВ, ПРОДОВЖУВАНО ДИСКУСІЮ, ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИК О. ГРИГОРІЮ ГРУШЦІ ТА ВІДБУТО КОНВЕНЦІЙНИЙ БЕНКЕТ

Клівленд, Огайо. — Особистий репрезентант Президента ЗСА Ричарда Ніксона асистент секретаря скарбу Юджін Т. Россідес передав привітання Президента для 27-ої Конвенції УНСоюзу і вітав її від себе, підкреслюючи у своїй промові зацікавлення українців своїми традиціями і культурою і вважаючи це за вклад у розвиток Америки.

Юджін Т. Россідес представник президента Ричарда М. Ніксона

У четвер 21 травня ц. р., у четвертому дні нарад 27-ої Звичайної Конвенції УНСоюзу, яка відбувається в приміщеннях готелю Статлер Гілтон у Клівленді від понеділка 18 травня ц. р., проголошено вибір кандидатів на головних урядовців, продовжувано дискусію над звітами, вислухано цілий ряд привітань, відкрито пам'ятник Основоположникові „Свободи" й Українського Народного Союзу о. Григорію Грушці та відбуто традиційний Конвенційний бенкет.

На початку нарад голова Виборчої Комісії Впр. о. Богдан Смик повідомив, що на поодинокі пости в Головному Уряді зголосилося усіх разом 304 кандидати, з того числа 131 мали тільки по одному голосові. На кожний із 26 постів у Головному Уряді можна ставити тільки трьох кандидатів. Велика більшість із зголошених самі зреклися кандидатур. Імена кандидатів, які прийняли вибір, будуть тепер вписані на виборчих бальотах і з-поміж них делеґати виберуть одного на кожний пост. Вибір Головного Уряду передбачений на п'ятницю 22 травня. Подробиці правиборів і виборів та тексти привітів будуть подані в загальних підсумках Конвенції і надруковані в черговому числі „Свободи".

Традиційний Конвенційний Бенкет

Цього ж дня, в четвер 21 травня, о год. 7.30 вечора у великій бенкетовій залі готелю Статлер Гілтон відбувся традиційний конвенційний бенкет. Відкрив бенкет голова Конвенційного Комітету і майстер церемонії гол. радний УНС Тарас Шмагала, який представив тостмайстра бенкету проф. Михайла Папа з Джан Керрол Університету. Молитву провів єпископ Стемфорду Преосв. Кир Йосиф Шмондюк, після чого проф. Пап представив приявних, які сиділи за трьома головними столами. Наспіло багато письмових привітів, які будуть згодом оприлюднені. Мистецьку частину виповнили виступи дівочого хору з католицької школи св. Йосафата під керівництвом маестра Євгена О. Садовського та чоловічого квартету хору „Дніпро". Дев'ятнадцять дівчаток у віці від 14 до 15 років відспівали низку пісень. Так само низку пісень відспівав чоловічий квартет хору „Дніпро", в склад якого входили: Юрій Оришкевич, Роман Касараба, Юрій Полянський та Роман Трешньовський. Акомпаніювала при фортепіяні Надя Воляник.

Промови виголосили: Впр. о. шамб. Мирослав Харина, — від Екзекутиви УККА і від Союзу Українців Католиків „Провидіння" та Михайло Кіцак, кандидат на конґресмена, який заявив, що він як член УНСоюзу вважає, що він повинен стати першим українцем у Палаті Репрезентантів ЗСА. М. Кіцак згадав при цьому про нинішній неспокійний час в Америці, в якому всі українці підтримують льояльно президента Ніксона та його політику. Головним промовцем під час бенкету був асистент скарбу ЗСА Юджін Т. Россідес — родом з першого покоління американських греків і сам греко-православного обряду. Він, як особистий репрезентант Ричарда М. Ніксона, відчитав листа з привітанням Президента для 27-ої Конвенції УНС. Він згадав, що не тільки його й українців віровизнання споріднені: так само близькі українці і греки своїми історичними традиціями. Ю. Т. Россідес подякував М. Кіцакові за його заяву і згадав, що кандидує до Конґресу ЗСА ще один українець — Олекса Заброцький. Промовець зазначив, що він знайомий особисто з гол. предсідником УНС Йосипом Лисогором та із заст. гол. предсідника п-нею Марією Душник. Згадував також Ю. Т. Россідес статтю з „Нюзвіку", в якій стверджувалося, що Совєти мають куди важчу проблему із своїми народами, як ЗСА із своєю молоддю. Головну частину своєї промови Ю. Т. Россідес присвятив проблемам Південного В'єтнаму та Камбоджі.

Наприкінці бенкету проф. М. Пап склав заяву, що велика більшість американських українців підтримує політику уряду ЗСА в Південній Азії і в інших частинах світу.

Закінчено Конвенційний Бенкет молитвою, що її провів Впр. о. Степан Білак з Української Православної Церкви у ЗСА.

ПРЕЗИДЕНТ НІКСОН ВІТАЄ 27-У КОНВЕНЦІЮ УНС І ПРОСЛАВЛЯЄ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ЗА ЇХ ВКЛАД У РОЗВИТОК АМЕРИКИ

Президент ЗСА Ричард М. Ніксон передав 27-ій Конвенції УНСоюзу привітання такого змісту:

Дорогий Пане Лисогоре і Члени Українського Народного Союзу!

Я радий передати Вам моє особисте привітання та найкращі побажання для всіх українців — американських громадян, зібраних у Клівленді в Огайо на 27-ій чотирирічній Конвенції Українського Народного Союзу.

Ваша Організація і її члени можуть оправдано бути гордими багатьма вкладами, що їх вони вчинили для розвитку Америки, зберігаючи одночасно активне зацікавлення українською історією, культурою і мовою.

Гратулюю Вам усім. Знаю, що Ви будете продовжувати Ваші корисні діла для дальшого розвитку українців в Америці, бо, виконуючи це все, причиняється для дальшого розвитку нашої Нації.

Ричард М. Ніксон

В УКРАЇНСЬКОМУ ГОРОДІ У КЛІВЛЕНДІ ВІДКРИТО ПАМ'ЯТНИК ВЕЛИКОМУ ПІОНЕРОВІ О. Г. ГРУШЦІ

Клівленд, Огайо. — Автобус за автобусом від'їздили з-під готелю Статлер Гілтон до міжнаціонального Культурного Городу у Клівленді, в його українську частину, в якій уже стоять пам'ятники великим постатям української історії і культури: Володимирові Великому, Тарасові Шевченкові, Іванові Франкові й Лесі Українці. Серед чудової соняшної погоди і розцвілої землі зібралося понад 500 осіб для церемонії відкриття нового пам'ятника піонерові американської України о. Григорієві Грушці. Церемонії відкриття довершив головний радний УНС і голова Конвенційного Комітету Тарас Шмаґала, після чого Надя Воляник, сопрано, відспівала три гимни — американський, канадійський — обидва українською мовою та національний український. З черги заст. гол. предсідника УНС Марія Душник представила Марту Турчин, членку 278-го Відділу УНС з Вілкес Беррі, Па., ученицю отця Григорія Грушки зі села Пеняки, брідського повіту, що її о. Гр. Грушка навчив співати український гимн „Ще не вмерла . . ." Після відтягнення п-ею Марією Турчин заслони зі статуї першу промову виголосив Впр. о. Богдан Смик, який також запросив до благословення пам'ятника і проведення молитви стемфордського єпископа Преосв. Кир Йосифа Шмондюка. Відслуживши Молебень, Владика Йосиф провів молитву на інтенцію українського народу, що її свого часу склав був Слуга Божий Митрополит Андрей граф Шептицький. Після благословення статуї відспівано Вічну Пам'ять сл. п. о. Григорієві Грушці та всім померлим заслуженим членам УНСоюзу.

Головний предсідник УНС Йосип Лисогір з'ясував у своїй промові, що пам'ятник о. Григорієві Грушці має задокументувати пошану нашим українським піонерам. Він заповів одночасно, що це тільки тимчасова статуя, яка буде заступлена згодом гранітною статуєю, доставлення якої було припізнене тепер внаслідок страйку.

З черги ред. Антін Драган представив присутнім творця цього пам'ятника — скульптора Михайла Черешньовського, який у короткому слові подякував при цій нагоді клівлендським українцям і їхньому Комітетові за поставлення в цьому ж Українському Городі пам'ятника Лесі Українці його ж проєкту. Приявні відспівали Многая літа мистцеві.

В дальшому три промови виголосили, заст. гол. предсідника інж. С. Куропась, заст. гол. предсідника і директор Канадійської Канцелярії УНС Богдан Зорич та проф. Михайло Пап з Джан Керрол університету. Наприкінці гол. предсідник Й. Лисогір подякував усім зібраним, зокрема Преосв. Йосифові Шмондюкові та Впр. о. шамб. Мирос. Харині, гол. Мирославові Харині, гол. предсідникові „Провидіння", який брав участь у цій церемонії. Закінчено урочистість відкриття пам'ятника о. Гр. Грушці відспіванням гимну американських українців „Далека Ти . . .", що його заінтонувала Надя Воляник. Після урочистости в Українському Городі відбулися зібрання пластових та інших делеґацій з різних стейтів ЗСА.

Основоположник „Свободи" і УНСоюзу сл. п. о. Григорій Грушка
Погруддя роботи скульптора М. Черешньовського

Південнов'єтнамські війська не вийдуть з Камбоджі

Сайґон. — Віце-президент уряду Південного В'єтнаму Нгуєн Као Кі, виступаючи 21 травня перед випускниками вищої воєнної школи оборони, заявив, що війська Південного В'єтнаму залишаться в Камбоджі й після того, коли звідти будуть виведені американські війська. Кі сказав, що „ми не погодимось на те, щоб нам будь-хто зв'язував руки". Він сказав також, що тепер південнов'єтнамська армія має всі дані оперувати проти комуністичного аґресора самостійно, як у Камбоджі, так і у В'єтнамі. „Наше військо буде й надалі перебувати у Камбоджі, — сказав Кі, — не тільки для того, щоб нищити комуністів, але для того, щоб захистити життя 600 тисяч в'єтнамців, які живуть у Камбоджі". Також міністер закордонних справ Республіки Південний В'єтнам Тран Ван Лам, повернувшись із міжнародної конференції представників 11-ти країн у Джакарті, сказав кореспондентам на сайґонському аеродромі, що „ми не маємо визначеного наперед часу, коли виводити наші війська з Камбоджі".

Зустріч Брандта і Стофа відбулася в супроводі протикомуністичних демонстрацій

Кассель, Західня Німеччина. — Канцлер Західньої Німеччини Віллі Брандт конферував із прем'єром Східньої Німеччини Віллі Стофом в готелі „Шльос", перед яким відбувалася протикомуністична демонстрація. Три юнаки зняли з машту східньонімецький чорно-червоно-золотий прапор із молотом і компасом та подерли його на куски, поки поліція могла їх заарештувати. Пізніше відбувалися демонстрації комуністів і правих партій, які підтримують Уряд Західньої Німеччини., і внаслідок вуличних заворушень прем'єр Стоф не міг появитися на вулицях та скласти вінок червоних троянд перед пам'ятником жертвам нацизму. Аж ввечері комуністичний прем'єр міг це зробити в товаристві канцлера Брандта. Конференція Брандта з Стофом тривала чотири години, але на ній не дійшло до жадного порозуміння, і тому навіть не видано комунікату про спільні наради. Обидва політики погодилися в тому, що найближчі наради зможуть відбутися аж восени цього року. Канцлер Брандт перепросив комуністичного німецького прем'єра за зневаження східньонімецького прапора.

В квітні збільшився був інфляційний тиск на економіку

Вашингтон. — Темп збільшення інфляції, якщо його міряти індексом цін, в квітні ц.р. був збільшився, бо кошти прожитку в тому місяці збільшилися були на 0.6 відсотка, — після того, як інфляція почала була сповільнюватися в першій чверті цього року. Асистент пресового секретаря в Білому Домі Джералд Воррен не вдоволений із того, що індекс цін в квітні збільшився. Але він висловив надію, що в травні індекс цін буде менший, як в квітні. Кошти прожитку в квітні ц.р. збільшилися на 0.6 відсотка, а в районі міста Ню Йорку на 0.7 відсотка. Статистичне бюро Департаменту Праці стверджує, що в районі Ню Йорку впродовж перших чотирьох місяців цього року кошти прожитку збільшилися вже на 3 відсотки, що є найбільшим зростом індексу цін від 1943-го року під час другої світової війни. В цілій країні кошти прожитку в квітні ц.р. збільшилися на 0.6 відсотка. Виглядає, що індекс цін ц.р. знов збільшиться на 6 відсотків, хоч представники Уряду передбачали і передбачають, що інфляція має сповільнитися і що ціни повинні зменшуватися.

На Союзівці відбувся імпозантний З'їзд Т-ва „Гуцульщина"

Союзівка, Кергонксон, Н.Й. (Р.К.). — В днях 16-17 травня ц.р. відбувся на цій оселі УНСоюзу Третій З'їзд Т-ва „Гуцульщина" з участю делеґатів з Англії, Канади і ЗСА. Т-во „Гуцульщина" охоплює Осередки в Ню Йорку, Рочестері, Боффало, Дітройті, Торонто, Гамілтоні й Ошаві та Групи в Сиракюзах, Ютиці, Лос Анджелесі і Бінґгемтоні. Крім того участь у З'їзді взяли члени з Чикаґо, Філядельфії і Клівленду.

Першого дня З'їзду відбулося відкриття виставки гуцульського мистецтва влашлікацій про Гуцульщину, а також виставка реґіональних видань і фотознимок з Гуцульщини. Виставку гуцульсокго мистецтва влаштували мистець Я. Стеців і проф. О. Костенюк, а експонати на виставку передали І. М. Лелет, М. Кахникевич, А. Вербицька, інж. Р. Вергун, О. Наконечна, мист. Я. Стеців, М. Лозинська і С. Ґеруляк. Крім того мисткиня Я. Стеців влаштувала виставку кераміки з орнаментикою трипільської, скитської та великокняжої доби. Виставку публікацій про Гуцульщину і збірку реґіональних збірників влаштовано з рідкісних видань бібліотеки М. і Р. Кобринських та з експонатів Р. Вергуна, виставку фотосвітлин влаштував А. Пацлавський. Мистецьку виставку відкрив інж. Р. Вергун, а вступне слово виголосив І. М. Лелет. Мисткиню Я. Стеців представив присутнім інж. Р. Кобринський та подав характеристику орнаментики доби трипільської, скитської та великокняжої, яку то орнаментику по-мистецьки застосувала вона на виготовлених нею керамічних виробах.

Ділові наради З'їзду проходили в атмосфері консолідації праці Осередків для розвитку діяльности Товариства та спільного видання Збірника-Альманаху, що має показати українській спільноті гуцульську культуру та політичну зрілість гуцулів і зберегти наші надбання, традиції і здобутки гуцульської духової та матеріяльної культури для майбутніх поколінь. Нарадами проводила Президія З'їзду в складі І. Андрусяк (голова), д-р С. Федюк і Ю. Богуславець. Секретарювали Д. Степаняк і д-р М. Кобринська. На початку нарад вшановано пам'ять померлих членів Т-ва. З черги голова інж. Р. Вергун і всі інші члени Управи склали вичерпні звіти зі своєї діяльности та з фінансового стану Т-ва за останню каденцію. Голова Видавничої Комісії інж. Р. Кобринський поінформував про підготовку матеріялів до Гуцульського Альманаху, що саме опрацьовується і охоплює відомості про територію, Гуцульщини, її природу, побут, людність, мову, історію,

(Закінчення на стор 3-ій)

СВОБОДА ŠVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65¢
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Смерть на шляхах

У 1968 році згинули на американських шляхах 55.500 осіб, а за перших шість місяців минулого року — 25.890. Синдикований колюмніст Джек Андерсон твердить, що кожного дня кругло 150 осіб — водіїв, пасажирів і прохожих — гинуть в автомобільних катастрофах і пересічно 10.000 осіб опиняються в шпиталях, де багато з них умирають, а багато вертаються додому на милицях чи спаралізовані на рухомих кріслах. Таким чином упродовж останнього десятиріччя згинуло кругло півмільйона американців, а спричинені тими катастрофами матеріяльні шкоди становили сотні мільйонів долярів. Від 1 січня 1961 р., себто від початку участи ЗСА у В'єтнамській війні, до 1 листопада 1969 р. згинуло від ворожих дій у В'єтнамі 33.014 особи. Разом за всю В'єтнамську війну згинуло у В'єтнамі менше американців, як впродовж року на шляхах в Америці. А чейже у В'єтнамі вмирають американські вояки таки в ім'я свободи, в боях проти ворога вільного світу, а на шляхах Америки щоденно гинуть люди без ніякого глузду. І нема з цього приводу й тисячної частинки тієї реакції, яку породжує В'єтнамська війна. Ніхто не демонструє, і лише час від часу на сторінках преси появляється в цій справі якийсь коментар чи в Конґресі йдуть, незамітні для широкої публіки, пересправи між законодатцями, які вимагають від автомобільних компаній безпечніших машин, і між „лабіїстами", які боронять інтереси автомобільних фабрикантів, неохочих інвестувати більші суми в досліди над способами, як зробити авто безпечнішим.

Хоч нема вже сумніву, що каригідними винуватцями автомобільних катастроф є необережні водії, особливо занадто швидка їзда юнаків, хоч нема сумніву, що ворогом безпеки на шляхах є алькоголь, проте таки найбільш винним є — само авто, продуковане під кутом гарного вигляду, люксусу й вигоди, а не безпеки. У 60-их р.р. Ралф Нейдер видав книжку „При кожній швидкості загроза", в якій доказував, що не необережність, надто швидка їзда чи просто незнання водія, а недоліки автомобільної техніки спричиняють найбільше автомобільних катастроф. Внаслідок головно його, Нейдера, хрестоносного походу проти автомобільних фабрикантів — Конгрес прийняв у 1966 році т. зв. „Акт про крайовий рух і автомобільну безпеку", в якому конкретно вказано на потребу певних реформ в автомобільній продукції. У тому законі вказано тільки загально, що треба поліпшити, наприклад, гальму, опони, керівницю, двері, переднє вікно і т. д. — залишивши автомобільним компаніям знайти відповідні способи. Названий угорі коментатор твердить, що від хвилини прийняття того закону по нинішній день іде тиха боротьба між секретарем транспорту Джаном Вольпе і „трьома великими" автомобільними компаніями — Дженерал Моторс, Форд і Крайслер — за поліпшення в напрямку їх більшої безпеки. Президент Дженерал Моторс Едвард Кол буцімто твердить, що в 1973 році його компанія випродукує зразкове авто, яке зможе зударитись з іншим автом „чоло в чоло" при швидкості 65 миль на годину — без шкоди для подорожніх. За твердженням того коментатора японські автомобільні продуценти винайшли вже в своїх лябораторіях такий прилад, який виключає будь-яку шкоду при зударі двох авт. Винайдено також матеріял, з якого можна продукувати такі автомобілі, що, перевернувшись при швидкості 70 миль на годину, залишаються цілими.

В нинішніх умовах такі реформи видаються фантастичними. Все ж, мабуть, мав рацію той фахівець, який заявив, що для висилання на Місяць космічного корабля треба було перебороти більші технічні трудноці й у куди швидшому часі, аніж їх має автомобільний промисл. Покищо все це ще тільки мрія, щоб кругло 105 мільйонів водіїв могли сидіти безпечно за кермами своїх авт. Автомобільні компанії мають іншу ціль: дійти до 10-ох мільйонів щорічної продукції авт. А відомо, що чимало продуцентів в Америці тримаються принципу — продукувати товар такий, який швидко псувався б і який тому треба заступати іншим. Отож є багато скептиків щодо швидкого створення „безпечного" автомобілю.

М. Петрович

ПОДВІЙНА МОРАЛЬ ПСЕВДОЛІБЕРАЛІВ

Два воєнні вогнища — на Далекому Сході й на Близькому Сході — глибоко турбують широке світове громадянство. Війна у В'єтнамі безнадійно продовжується, і проблиски надій на її швидке закінчення, як то кажуть, прогули з вітром. Замість того поширюється вона на територію Камбоджі. У зв'язку з цим, у зв'язку з нездійсненими надіями на близький мир, якого найбільше прагне сам таки американський народ, почалися гарячі протести, демонстрації, перед у яких веде молодь.

Звичайно, можна подекуди розуміти її невдоволення та гнів, її обурення, що сподіваний мир знову таки відкладений у невідоме майбутнє. Адже през. Ніксон заповідає дальше виведення американських військ з В'єтнаму і в той же майже час дає наказ американським військам маршувати на Камбоджу. Такий крок вимагає солідного обґрунтування, тут мало однієї тільки промови. Тож і можна було сподіватися, що закулісові сили нібито ліберального напрямку використають наглий шок, спричинений ескаляцією війни на Камбоджу, для того, щоб змобілізувати антиамериканські настрої в світі. Не треба хіба й говорити в чию користь!

Немов на команду, псевдоліберальна пропаґанда в світі заговорила про новий агресивно - ім п е ріяльний крок ЗСА в Азії, закликаючи всі миролюбні сили до протесту. І ці сили, передусім молодь, відгукнулися в добрій вірі, що роблять добре діло. А тим часом кожний, хто об'єктивно розгляне події в Камбоджі з перспективи не тільки сучасного але й минулого, побачить, що так званий „напад" американців на невтральну Камбоджу є тільки похідною цілого ланцюга подій, що перед тим мали місце в тій країні.

Нібито невтральна Камбоджа уже роками фактично не є невтральною. Не тому, що цього не хотіли попередній і сучасний камбоджанські режими, а тому, що, не питаючись їхньої згоди, уже віддавна територію Камбоджі, що сусідує з В'єтнамом, використовують Ганой і В'єтконґ як свою базу. Таким чином дійсними ліквідаторами н е в т ральности Камбоджі й воєнними агресорами слід уважати не ЗСА чи Південний В'єтнам, а Ганой і В'єтконґ, які, користаючи з перевороту в Камбоджі й усунення Сіанука, поставили своєю найближчою метою повне підпорядкування Камбоджі своїм політичним інтересам з допомогою збройної інтервенції. І це, а не що інше, було головною причиною американської інтервенції в Камбоджі. Американці довгими роками терпіли безперебійне ламання невтральности Камбоджі комуністами і щойно цілком явні збройні пляни комуністів, започаткування офензиви з метою опанування столиці Камбоджі Пномпеню (чого вони, знаючи „силу" камбоджанської армії, були б легко досягли) привело до американської інтервенції.

Та всі ці незаперечні факти, як, до речі, й саму первопричину вибуху війни у В'єтнамі, американські та західньоевропейські лібералі промовчують. Проти зміцненого збройного нападу комуністичного В'єтнаму на Камбоджу вони не протестували, тримаючися засади подвійної моралі, тобто все те „моральне", що виходить на користь поширення комуністичного тоталітаризму, все аморальне, що стоїть на захист демократії і свободи.

Безумовно, а м е риканці наробили у В'єтнамі багато помилок, як щодо стратегічно - тактичного ведення війни, так і на політичному відтинку. Проте, не зважаючи на все, не можна п р и м и к а т и очей на той факт, що, поперше, не вони почали цю війну, подруге, вони виявили чимало доброї волі мирними шляхами розв'язати проблему В'єтнаму й закінчити війну і, потретє, вони запропонували Ганоєві піддати під всенародне голосування південнов'єтнамців, якого ладу вони хочуть.

І ми певні, що, коли б велика більшість населення Південного В'єтнаму заявилася за комунізмом, американці з цим погодилися б. Справа в тому, що комуністи не були й не є певні своєї перемоги шляхом демократичного голосування. Тому вони не погодилися на ці американські пропозиції і всі мирні переговори використовують тільки як тактичний засіб для зміцнення своєї збройної переваги.

Тактику подвійної моралі застосовують псевдолібералі також і на інших відтинках боротьби з ЗСА та її союзниками. Голосні протести, наприклад, викликали так звані злочини американських вояків у Південному В'єтнамі. Ніхто, звичайно, не похвалює тих злочинів, які, до речі, мали не масовий, а тільки спорадичний характер, і які відкрили самі таки американці і провели в цій справі судове слідство. Проте, всі ці псевдолібералі мов води в рот набрали тоді, як комуністи ракетами обстрілювали цивільне населення, не бачили масового комуністичного терору у Південному В'єтнамі, тих тисяч невинних жертв, що впали з рук В'єтконґу.

Нікого з цих „пацифістів" і „моралістів" не турбує той факт, що Москва вже роками доставляє зброю на Далекий Схід, доставила ще далеко до того часу, коли американці вмішалися в війну, і що це є теж одна з головних причин проливу крови. Без цього вже давно, мабуть, закінчилась би війна на такий лад, як то сталося в Кореї. Так само не турбує псевдолібералів з л о чинне підсичування С о в єтським

(Закінчення на стор. 4-ій)

Любомир Винар

УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ ТОВАРИСТВО

(1965-1970)

(3)

Спершу „Український Історик" появився під фірмою Історичної комісії „Зарева", і головним завданням цього видання було інформувати українських істориків і громадянство про працю українських наукових установ і істориків. Однак, уже з другим випуском журналу ми поширили круг співробітників, а також його тематику. З вдячністю треба згадати допомогу д-ра М. Антоновича, проф. О. Оглоблина, д-ра О. Домбровського, проф. В. Дубровського, д-ра Р. Климкевича, проф. М. Ждана і інших — всі вони причинилися до розбудови „Українського Історика" в самих його початках. З фінансовою допомогою частинно прийшли зареванн, а частинно покривано видання журналу з індивідуальних пожертв.

У 19655 році „Український Історик" вже був оформленим журналом і здобув собі признання серед української громади і до певної міри серед чужинецьких кругів. По організації УІТ головним редактором журналу і далі був автор цих рядків, а в редакційну колеґію входили Марко Антонович, Богдан Винар, Олександер Д о мбровський, Михайло Ждан, Ігор Каменецький, Роман Климкевич, Теодор Мацьків, Ярослав Пастернак і Наталія Полонська - Василенко.

Перед редактором журналу стали нелегкі завдання: приєднати до співпраці визначних українських істориків, поширити й поглибити зміст журналу і наладнати його матеріяльну базу. Всі ці завдання в міру можливого, а навіть „неможливого," осягнено, і „Український Історик" став поважним науковим журналом. За це належиться признання всім тим, які причинилися до його росту. Зокрема з признанням згадуємо віддану працю д-ра О. Вінтонюка — нашого уповноваженого на Европу за вклад його праці в технічну сторінку журналу, а також директора друкарні „Логос" п. Гр. Наняка за його щедру допомогу.

Під оглядом змісту ми старалися охопити тематично усі етапи розвитку української нації, а також спеціяльну увагу звернули на допоміжні історичні науки, історичну бібліографію у формі бібліографічних нотаток і наукову хроніку. Тепер в „Українському Історику" співпрацюють визначні дослідники у к р аїнознавства. Роля нашого журналу надзвичайно відповідальна, якщо до уваги взяти організацію українських історичних дослідів в діяспорі, і зміст київського „Українського Історичного Журналу" — офіційної публікації українських істориків, що появляється під наглядом комуністичної партії.

Без перебільшення можемо сказати, що „Український Історик" продовжує кращі традиції української історіографії і став форумом співпраці всіх генерацій українських істориків поза межами України. Вдержання і розбудову „Українського Історика" завдячуємо в першу чергу нашим співробітникам, меценатам і передплатникам нашого журналу. На окреме відзначення заслуговують наші представники „Українського Історика". Згадати хоч би жертвенну працю Осипа Навроцького з Вінніпеґу, Михайла Гуцуляка з Британської Колюмбії, Антона Кущинського з Чикаґо, Володимира Процика з Ню Йорку, Лева Виковського з Колорадо, Романа Коса з Філядельфії, В о л одимира Сторожинського з Клівленду. Проте, досі число передплатників є незначне, і якщо на сьогодні ми маємо їх всього 500, то це не є позитивним свідоцтвом нашої громади у вільному світі.

Другим періодичним виданням УІТ є Бюлетень, призначений для внутрішнього вжитку членства. Бюлетень УІТ-ва п о я в л я ється завдяки жертвенній праці його редактора Романа Климкевича. Він виконує надзвичайно важливу ролю лучника між поодинокими членами Товариства, а заразом є перводжерельним матеріялом для майбутнього дослідника історії УІТ. Перше число Бюлетеню вийшло в січні 1967 року і досі появилося 25 чисел. Тепер Бюлетень УІТ, як квартальник, появляється в збільшеному форматі.

Крім цих періодичних видань УІТ започаткувало окремі серійні видання — „історичні студії", „історичні монографії", „мемуаристика", „українські вчені" і поодинокі несерійні видання. До кінця 1969 року видано 1909 друкованих сторінок. Ми уважаємо це значним успіхом.

Наші замітки про видання Товариства не були б повними, якби ми не згадали періодичну сторінку УІТ, що появляється в „Америці" завдяки доброзичливості головного редактора і члена УІТ Лева Шанковського. Ця сторінка містить інформативні і історичні матеріяли про діяльність УІТ.

З видавничих плянів на 1970-ті роки в першу чергу треба згадати заплановану поточну історичну бібліографію, що буде появлятися періодичними річниками. Бібліографія є основним ключем всяких дослідів. Ця ділянка занедбана в Україні і поза нею. Багато матеріялів, що друкуються в журналах, календарях і інших виданнях, в короткому часі забуваються і стають для дослідника недоступними. Саме тому реєстрація, клясифікація і приготування коротких резюме з тих матеріялів — необхідна справа. Бібліографія історії України базована на тематичному і хронологічному принципі — вона охоплює статті і книжки українською і чужими мовами, що мають безпосереднє відношення до української історії. Провізоричний проєкт історичної бібліографії поданий в Бюлетені УІТ ч. 1, 1970.

З інших проєктів слід згадати видання Енциклопедії Української Історії. Цей задум важко зреалізувати через недостатню фінансову базу. Ми також плянуємо видання окремих тематичних збірників, присвячених окремим проблемам східньоевропейської історії. Перший такий збірник буде присвячений справі східньоевропейської історичної термінології. Цей збірник появиться англійською мовою. Наше Товариство, як незалежна наукова установа, може багато причинитися до об'єктивного насвітлення історичного процесу української нації і тих окремих питань східньоевропейської історії, які досі тенденційно насвітлюються в працях совєтських, европейських та американських і с т ориків.

Інші аспекти діяльности УІТ

Підсумовуючи діяльність УІТ за останніх п'ять років, треба згадати й інші ділянки його праці. УІТ було єдиним науковим товариством, яке спромоглося видати ювілейний збірник, присвячений 100-літтю Михайла Грушевського в 1966 році. Товариство дало в основному ініціятиву для відзначення цього знаменного ювілею в ЗСА і інших країнах, де перебувають українці.

Головну увагу звернено також на співпрацю з іншими науковими установами. Співпрацю наладнано з УВАН, Історично-Філософічною секцією НТШ, Українським Геральдичним та Генеалогічним Товариством і іншими установами. УІТ ввесь час унапрямлюється в своїй діяльності засадами співпраці й координації українського наукового життя поза межами України. Саме тому стало воно засновником Української Наукової Ради у вільному світі, яка постала в грудні 1967 р., для координації, репрезентації та спільної дії українських установ.

Ми уважаємо, що всі внутрішні спори і тертя між українськими науковими установами повинні припинитися. Замість зуживання енергії на дрібничкові непорозуміння, наша праця повинна концентруватися виключно на наукову діяльність, наукові дослідження в ділянці українознавства. Саме тому УІТ не брало й не братиме участи в будь-яких конгресах або конференціях, в яких немає цих наставлень. Можливо, що деякі наші заслужені наукові товариства не здають собі справи, що своєю неприхильною настановою і поборюванням інших товариств майже зовсім ізолювали від себе молоду генерацію вчених, які не розуміють цих дріб'язкових справ і не бажають включатися в працю тих товариств, в яких наукову діяльність замінено іншими формами праці.

Створення Архіву Українського Історичного Товариства заслуговує на окрему

(Закінчення на стор. 4-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

КВІТКА ЩАСТЯ

З 27-ої Конвенції Українського Народного Союзу в Клівленді, що вславилася такими культурними подіями, як конвенційний концерт в готелі Статлер-Гілтона та відкриття пам'ятника о. Григорієві Грушці, роботи мистця М. Черешньовського, нюйоркські делегати верталися поквапно додому, щоб захопити ще й домашню культурну імпрезу більшого калібру, а саме „Квіт папороті", балет-казку про квітку щастя в постанові балетної школи Роми Приймн-Богачевської.

„А щоб ти людські діти вчив!" — говорили колись в Старому Краю, коли хтось хотів комусь повіншувати якоїсь біди-лиха. В наші часи, в наших екзильних обставинах можна сказати подібно, тільки трохи інакше: „А щоб ти вчила людські діти балету!" Пригадую, коли 15 років тому з гаком наша славна прімабалерина, Валентина Переяславець, відкрила свою балетну студію в колишній домівці 10-го Відділу ОДВУ, на 8-ій вулиці, то починала лекції з того, що брала мітлу в руки і замітала засмічену долівку...

Рома Прийма-Богачевська чи Оля Ковальчук-Івасівка вже, мабуть, цієї проблеми не мають і підлоги в Народному Домі замітати не мусять, але що вони вибрали собі гіркий кусочок хліба, то це істинна правда! Щоб працювати з таким малим дріб'язком, чогось цих діток навчити і так їх вимуштрувати, щоб могли брати участь в регулярному балетному спектаклі, для того треба мати не тільки фахове знання, нерви, терпеливість і міцне серце, але в цьому серці мусить теж жевріти безмежна, просто, пасія-любов до мистецтва і до . . . людських дітей. Маючи час від часу нагоду прислухатись (через стінку) лекціям Роми Прийми-Богачевської, приходжу до висновку, що пані Рома заслужила собі на те, щоб їй ще за життя, за її тяжкі муки присвоєно звання жінки-героїні!

Правда, в цьому випадку вона знаходить велику підтримку, співпрацю і зрозуміння збоку батьків, а радше матерів, які терпеливо і з посвятою водять чи возять діточок на лекції, самі, за власні кошти, шиють їм усякі фантастичні костюми, в яких побачите в цю неділю понад сто юних танцюристів у великій залі Бруклинської Музичної Академії. Сам знаю одного батька, що возить свою потіху на балет з-поза Ню Йорку і за кожним разом робить 35 миль дороги, туди й назад. Правда, при цій нагоді часто заглядає до клюбу „Лиса Микити", щоб погуторити з друзями-дивізійниками, згадати давні дні слави, потужити за Україною... Кожний бо з нас шукає своєї квітки щастя — хто в житті, хто на сцені, а хто в споминах про минуле, що ніколи не вернеться.

І к е р

І. Вовчук

ПРО ЛЮДЦІВ СУЄТНИХ І ЗРАДЛИВИХ

(1)

Давня і випробувана метода боротьби московського великодержавства проти національних сил, що боронять національну ідею від „розчинення в русскім мсрі", про що мріяв ще Пушкін, набула надто виразних і окреслених форм. За останні роки в московському і м п е рському штабі зформовано спеціяльні відділи писак (вони мають посвідку письменників), яким поставлено завдання винаходити всякі напасті проти українського націоналізму і оформляти їх у відповідній літературній формі за законами соціялістичного реалізму. Чого тільки не „сочиняють" служилі писаки проти націоналізму і провідних його людей! Одні спеціялізуються на часах збройно-політичної боротьби українського народу, коли УПА зводила битви з „визволителями" із Заходу і „визволителями" зі Сходу. Найбільше вправляється в цій тематиці Тарас Мигаль. Він пише, бо має посвідку Львівського Відділу Спілки Письменників України. „Літературна Україна" подає його фото у вишиваній сорочці. За „інтернаціональними п р инципами" Кремлю національну форму дозволено. Большевицька стратегія московського великодержавства використовує національну форму, щоб, за догмами Леніна, „боротися проти національної окремішности за підкорення окремого (національного — І. В.) інтересам загального" — імперського.

Під час війни проти УНР большевики, щоб улегшити собі поневолення України, оформили в Москві (5-12 липня 1918 р.) комуністичну партію для У к р а ї н и, невід'ємну частину РКП (б)". Якийсь час вони толерували укапістів і боротьбистів (відламки есерів і еседеків), що стали на плятформу клясової боротьби і визнали „совєтську владу". Деякі з них ще й на еміґрації хвалилися тим, що були єдиним зв'язком, що єднав окупаційну владу большевиків з населенням України, зокрема з селянством. Малоросійська туриця так в'їлася в них, що вони не бачили, якої політичної шкоди завдавали національній революції тим зв'язком.

Пригадується епізод з перших років окупації, коли по селах України розгулювали „продотряди". На Полтавщині комісар такого загону російською мовою вимагав у селян добровільно віддати хліб для „рабоче-крестьянского государства", без спротиву, бо . . . Селяни слухали, скоса вороже поглядали і своє думали, а з підтримкою чужої їм держави не поспішали. Битви не вщухали . . .

Пригадується інший епізод. На село прибув продзагін з українцем - боротьбистом, одягненим у вишивану сорочку. Він гаряче закликав селян віддати хліб „для робітничо-селянської держави". І теж погрожував . . . Селяни були приголомшені і, розходячись, казали: „Свої приїхали нас грабувати" . . .

Приголомшення, що „свої" грабують, породжувало зневіру, а коли народ в зневірі легше окупантові насаджувати свої органи клясової боротьби, „комбеди", „продкоми" і через них закріпляти свою владу. Політична роля зв'язкових укапістів, боротьбистів і українських комуністів була найганебнішою в нашій історії, вона куди гірша, як роля квіслінґів у інших народів. Цим не хочу відбирати від них суб'єктивних намагань боротись за Україну, невід'ємну від Росії, але об'єктивно вони допомогли большевикам, виступаючи разом з ними, приборкати національну стихію українського селянства, заломити верству інтеліґенції, а після того проголосили з ласки Леніна УССР, як невід'ємну частину імперського комплексу.

Завершеним типом малоросійства в добі Гетьманщини можна вважати генерального суддю Кочубея. В добі національних змагань укапісти і боротьбисти, як і націонал-комуністи, були виявом малоросійства, цієї нашої історичної хвороби, яку В. Липинський називав хворобою бездержавности. Малоросійство деформує національну людину, калічить її психічно і духово. В політичному житті люди з малоросійською вдачею нездібні на будь-який спротив ворогові, бо вони втратили розуміння ворога. Вони вміють тільки просити і надіятись на милість і ласку переможця.

„І хоч душу манить часом
волі приваб,
Але кров моя — раб.
Але мозок мій раб".
Іван Франко. „На ріках вавилонських".

* * *

Кожній людині властиве почуття любови до свого ближнього, до свого народу і його історії, до національно-політичного клімату, в якому вона зростає. У здоровій, не роз'їденій малоросійством психіці формується національний інстинкт, що допомагає відрізняти добре від злого, вірне від невірного, людське від нелюдського, Боже від сатанинського.

Малоросійство цей національний інстинкт пригашує, а то й знищує. Реставрувати його важко, і часто самої лише праці інтелекту замало, щоб привернути здеформоване в психіці оте природне „знаття", як його називали селяни. Ні диплом, ні школа, ні титул не всилі привернути людині природнього розуму, коли його роз'їли бацилі малоросійства, відродити в ній почуття національної чести, гордости своєї нації.

Національний інстинкт і природній розум малоросійство редукує до прив'язання фізичного (вареники, борщ, солов'їні пісні), а різними мітами про спільну віру, спільний соціялізм, а нині „інтернаціональні принципи" у малоросів атрофують почуття політично-географічних кордонів своєї землі, своєї вітчизни, убивають політичну любов до України. Малорос часто деклямує про щиру любов до рідного краю, але вона не підноситься понад фізичну любов, бо бацилі малоросійства, що їх довший час впорскував окупант в організм нації, вбили в малоросів політичну любов. А малоросійська туриця так роз'їла національну тканину малоросів, що вони втрачають здібність бачити ворога і протиставитись його політичним задумам.

Історична пам'ять у людей малоросійської вдачі затьмарена чужими мітами. Тому то, починаючи від Петра і кінчаючи нинішнім „колективним керівництвом", в імперії Леніна-Сталіна великого значення надається історії, яка з відповідно написаною літературою забиває історичну пам'ять української людини. І поруч з тим бацилі цієї отрути допомагають ворогові виховувати комплекс меншовартости, мовляв, „було темне с е л я н с тво", „бездержавність" і плекати насмішкувате відношення до національних святинь і вартостей.

Ми часто не помічаємо й нині, як, складаючи вину на „темне селянство" за його „несвідомість" в добі національної революції, самі сіємо малоросійську отруту серед спільноти, і то в свята державности.

У ГРУЗІЇ СТВОРИЛИ ЛІТЕРАТУРНИЙ КЛЮБ „УКРАЇНА"

У Грузинській ССР на Кавказі, в Тбіліському столичному університеті відомий знавець мов і літератур, дослідник української культури проф. Отар Баканідзе заснував із студентами літературний гурток „Україна". Організатор гуртка закінчує свою наукову працю про Лесю Українку. До гуртка входить також грузинська поетка й перекладач Нія Абесадзе, яка, як інформувала „Літературна Україна" з 15 травня, викладала грузинську мову для кількох українських літераторів-перекладачів.

Вечір доповідей у Т-ві Українських Інженерів Америки

У суботу 16 травня відбувся у проміщенні Українського Інституту Америки вечір доповідей, що його зорганізував Відділ ТУІА — Ню Йорк. Зібралося на цей вечір чимало публіки, в тому не тільки старших та молодших інженерів, але багато молодих професіоналістів, студентів та інших зацікавлених. Це треба завдячити не тільки самій цікавій програмі, але теж опінії, яку собі з'єднали панелі та вечорі, що їх влаштовують наші інженери. Правда, були спершу думки, що вони не повинні мати демою своїх панелів культури чи політики, але виявилось, що саме така тематика на форумі не політичних партій чи т. зв. культурних діячів але професіоналістів, може бути розглядана свобідніше більш всесторонно. Доказом цього був останній панель, на якому молодь ставила питання представникам двох різних націоналістичних угруповань, а інж. Михайло Корчинський — який проводив панелем, у невичайно продуманий спосіб не тільки проводив, але і підсумував виводи двох „противників".

В суботу тематика була дещо інша. Малярка Роксоляна Армстронґ, яка саме прибула з Еспанії і виставка якої відбувається у тому ж приміщенні — говорила про вітражі із пластики, які вона із великим успіхом творить у Еспанії. Тема близька інженерам — хемікам, які ставили доповідачці фахові питання про спосіб виробу цих модерних вітражів. Може вона теж зацікавити архітектів, які могли б застосувати ці стіни-вітражі у своїх проєктах. Зібрані слухали доповідь, як цікаву історію-пригоду із припадковими винаходами, застосуваня яких у практиці зустрічало багато перешкод та трудноців, але довело до цікавих результатів.

Другу доповідь виголосив архітект Богдан Ґеруляк, який завершив свої студії в Японії. Показав він низку прозірок із прецікавої старої архітектури: монастирі, сільські хати, криті незвичайно кунштовно соломою — все це незнане публіці, яка мала тут і там змогу бачити модерні будинки у Токіо, але не ці перлини старої японської культури. Прелеґент не тільки показав прозірки але говорив про їх включно із вияснениям символічних чи традиційних заложень укладу не тільки домів, але й городів тощо. На модерну архітектуру часу на цьому вечорі не було, але треба сподіватися, що буде ще нагода побачити й почути про неї.

Після доповіді відбулася товариська гутірка при чаю. Знайомі зустрічалися, ділилися враженнями, розмовляли. Як видно, таке місце товариської зустрічі получене з доповідями дуже і дуже атракційне і потрібне. Напевно наступний вечір збере так само багато а то і ще більше зацікавлених не тільки викладами, але й товариською, свобідною зустріччю.

У. С.

На Союзівці відбувся імпозантний З'їзд Т-ва „Гуцульщина"

(Закінчення зі сторінки 1-ої)

архітектуру, мистецтво і про діяльність гуцулів на еміграції, та містить численні світлини і карти. З черги І. М. Лелет реферував справу приміщення музею в ґражді, що має будуватися заходами д-ра І. Макаревича в Гантері. Над звітами Контрольної Комісії і Гуцульського Суду переведено дискусію й уділено абсолюторію уступаючій Управі Т-ва.

Номінаційна Комісія в складі Т. Опарик (голова) і А. Вербицька, Ю. Гудиняк, інж. Ю. Козяк, І. М. Лелет, інж. Д. Неґрич, В. Сметанюк запропонувала нову Управу Т-ва, яку вибрано у такому складі: голова — інж. Р. Вергун, заст. голови — д-р С. Федюк, Г. Павлічко, Ю. Гудимяк, секретар — М Бельмеґа, скарбник — В. Михайлюк, члени — Ю. Богуславець, інж. М. Лепкалюк, Т. Опарик, В. Сметанюк, П. Соломон, інж. Р. Степаняк, мгр. А. Шекерик-Доників, М. Ясельський; зарезервовано в Управі місця для представників Чикаґо, Філядельфії і Клівленду. Головою Видавничої Комісії обрано інж. Р. Кобринського, а Мистецької Комісії — І. М. Лелета. До Контрольної Комісії ввійшли інж. Д. Неґрич (голова), Я. Остафійчук й І. Андрусяк, до Гуцульського Суду — д-р Д. Ткачук (голова) і М. Драґанчук та М. Дрогомирецький.

З нагоди З'їзду відбулася в суботу, 16-го травня ц.р. товариська зустріч при вечері, під час якої конферансьє був інж. Р. Степаняк. Інж. Р. Кобринський поділився з присутніми нарисом про „полонинський хід", що саме тепер відбувається на Гуцульщині. Усні привіти передали: А. Ясельський (Англія), І. Андрусяк (Канада), мгр. А. Шекерик-Доників (Філядельфія) і В. Стефанюк (Клівленд). Письмові привіти надіслали: Преосв. Кир Платон Корниляк (Німеччина), о. д-р С. Вівчарук (Англія), Наукове Товариство ім. Шевченка, Об'єднання Прихильників УНРеспубліки, СУК „Провидіння", Український Конгресовий Комітет Америки, Український Національно - Державний Союз в ЗСА, Організація Оборони Лемківщини, Спілка Української Молоді Америки, Гуцульська Група в Лос Анджелес, проф. д-р В. і С. Леви, д-р А. Романовський (Лондон), М. Драґанчук, О. Бережницький, А. Кущинський, д-р Д. Ткачук, Комісія Реґіональних Дослідів і Публікацій НТШ. Того ж дня вечером під проводом інж. Р. Степаняка відбувся мистецький вечір, на якому виступали гуцульські троісти-музики, В. Байрак (сольоспів), М. Бельмеґа, пара Гудиняк-Бельмеґа і сумівки з Боффало (танки) та квартет „Верховина" під мистецьким керівництвом О. Глібович. По закінченні мистецького вечора відбулася забава, до танцю приграва ли гуцульські троісти та оркестра Союзівки.

Наступного дня в неділю члени Т-ва взяли участь в Богослужбі, що її відправив парох Впр. о. М. Горошко, який при тій нагоді виголосив змістовну проповідь. З'їзд закінчено відспіванням національного гимну.

Ромні проєктує окрему комісію для поборювання інфляції

Ню Йорк. — Секретар мешканевих і міських справ Джордж Ромні, промовляючи на прийнятті 500 представників бизнесу і робітничих організацій в готелі „Волдорф - Асторії" проєктував зорганізувати Президентську Комісію, яка алярмувала б громадянство про загрозу для економіки від того, що заробітні платні і ціни на товари занадто збільшуються. Ромні, як виходить із його промови, не вдоволений тими засобами, що їх вживає Уряд Ніксона до поборювання інфляції. Уряд утруднює кредити, але досі це не видко того, щоб інфляція зменшилася, бо ціни це не зачали зменшуватися. Ромні дав добрий приклад, як треба поборювати інфляцію. Він повідомив, що жертвує щомісяця 25 відсотків своєї 60.000-річної платні на те, щоб зменшити федеральні видатки. Ромні закликав всіх зробити те саме, але 500 присутніх на прийнятті прийняли його пропозицію мовчанкою. Ромні заявив на пресовій конференції, що він не узгіднював змісту своєї промови з Президентом. Секретар мешканевих і міських справ вірить в те, що поважне зменшення бюджету та контроля платень і цін устабілізують економіку країни.

В НЮ ЙОРКУ НАРОДИЛИСЯ ШЕСТЕРНЯТА, АЛЕ ВСІ ПОМЕРЛИ

Ню Йорк. — 25-річна жінка адвоката пані Сюзен Денофф народила в шпиталі Ню Йорк Юніверситі Медікал Сентер шестернята — 5 дівчат й одного хлопчика, але всі вони померли до сімох годин. Народження було на три місяці передчасне. Немовлят взяли негайно до інкубаторів, але це не помогло їм, вони були дуже слабі, важили менше як по одному фунтові. Пані Денофф має трирічного синка, вона заживала піґулки родючости. Від 1900 р. занотовано 20 випадків народження шестернят, але нема ні одного випадку, щоб вони жили.

Головний суддя Найвищого Суду ЗСА в обороні системи американського правосуддя

Вашингтон. — Головний суддя Найвищого Суду ЗСА Воррен Е. Бирґер, промовляючи на зборах Правничого Інституту в готелі „Мейфлавер", заявив, що американська система правосуддя є доволі елястична щоб могла протиставитися теперішній кризі публічної дисципліни і тому не треба касувати конституційні ґарантії. Головний суддя знає, що деякі люди домагаються зміни Конституції, щоб країна могла пережити теперішню кризу, і щоб могла гостро виступити проти тих, що спричиняють заворушення. Та Бирґер пригадує, що коли в рідких випадках ця країна мусіла була обмежити конституційні права, то завжди пізніше стверджувано надужиття. Правничий Інститут — це організація, до якої належать судді, професори права і авокати. Вона старається знайти шляхи до поліпшення правосуддя та до усунення законних різниць в різних юрисдикціях. Бирґер оптимістично дивиться на теперішню кризу суспільства. Він казав, що було б „нерозсудливо не бачити заворушень і страйків в цій країні, в якій деколи приходить до насильства", але додав, що „не треба з цього приводу попадати в паніку". Велике число студентів, і, що найгірше, велике число батьків втратили розуміння доречности порядку. Та головний суддя Найвищого Суду цієї країни вірить в те, що американські інституції правосуддя такі тривкі, що переможуть теперішню кризу.

Етнічна преса в Канаді схвалила рапорт Б - Б Комісії

Торонто. — 27-го квітня ц.р. в Українськім Культурнім Центрі при вул. Крісті відбулося спеціяльне зібрання АЕПО, присвячене розглядові 4-го тому Рапорту Б-Б Королівської Комісії, що недавно появився в розпродажу. Один із комісарів проф. Яр. Рудницький дав огляд праці Королівської Комісії й коментував четвертий том. Після доповіді відбулася жива дискусія, в якій приймали участь члени АЕПО й запрошені гості. Вирішено написати листи до голов Комісії Дантона й Ганьйона з признанням і одобренням рекомендацій. Крім цього створено комісію для студій цих рекомендацій і можливости загальної акції під керівництвом адв. Св. Фроляка. Подібне зібрання етнічної преси під головуванням інж. Г. Редера відбулося 20-го квітня ц.р. в Інтернаціональному Центрі в Вінніпеґу. Після основної дискусії над Четвертим Томом Б-Б вирішено приступити до студій рекомендації цього тому урядам: федеральному, провінційним і муніципальним.

Перше число студентського журналу „Соняшник"

Дітройт. — З позначенням „Весна 1970 р." вийшло перше число студентського журналу „Соняшник", що його розпочав видавати українською й англійською мовами гурток при Осередку Т-ва Української Студіюючої Молоді, ТУСМ, ім. М. Міхновського. До складу редакційної колеґії цього циклостильного, але по-мистецькому прикрашеного ілюстраціями, журналу входять: Я. Березовський, М. Хрін, Я. Савка, Віра Костюк, Я. Дуткевич, Б. Потапенко. Як сказано у передмові, „журнал публікується з метою поширення обміну думок між українськими студентами та молодими професійними людьми". В „Соняшнику" друкуються матеріяли тією мовою, якою їх пишуть автори; у першому числі англійська мова трохи переважає українську. Однак, і в англомовних статтях молоді йдеться про самозбереження та плекання української культури і традицій, в тому й вивчення української мови.

Італійсько-американська кіногрупа була „під домашнім арештом" в Ужгороді

Київ. — Кіностудія „Мосфільм" у співпраці з італійською кінокомпанією та з участю американського актора Рад Стайгера в головній ролі закінчила продукування фільму про французького імператора Наполеона. У фільмі критично його зображено, бо Наполеон Бонапарт посмів піти походом на саму матушку-Москву. З „Мосфільмом" співпрацював італійський кіномагнат Діно де Лаурентіс, продукція фільму коштувала кругло 25 мільйонів долярів. Совєти дали для його здіймання у батальних сценах 16.000 свого війська, переодягненого під царських росіян і під французів. Віденський „Експрес" інформував, що кінопрацівники і актори з Італії, між якими були деякі й комуністи, перебували в окремому готелі в Ужгороді, немов під домашнім арештом. Щоб десь поїхати автом, треба було питати дозволу не в Києві, а в Москві і довго чекати на не завжди позитивну відповідь. Кореспондентам заборонили фотографувати совєтських вояків. На місці накручування фільму не було досить питтєвої води, і селяни продавали її по 30 копійок за шклянку, хоча совєтські наглядачі їх відганяли. Щоб витворити ілюзію туману в бою під Ватерльоо, совєтські техніки збудували водяну мережу, але під час здіймання виявилось, що вона „не работаєт". Керував постановою фільму Сергій Бондарчук, українець, який віддавна вже „посельний" у Москві. Він жив окремо і не мав зустрічей з італійцями та американцями поза безпосередньою працею. Росіяни-техніки одержували за день праці по два з половиною рублі, італійські техніки по 13 рублів, а американські по 25-30 рублів денно. Італійські комуністи говорили приватно, що коли б вони в Італії розкрили правду про життя населення і про все, що бачили в Ужгороді, то „комунізм негайно б здох". Кореспондент австрійського „Експресу" подав, що район Ужгороду в Україні заборонений для в'їзду чужинцям, бо він недалеко від кордону.

На 200 тисяч українців у Польщі лише 1 900 дітей вивчають рідну мову

Варшава. — Найбільш яскравим і найбільш жалюгідним показником розв'язання національного питання в комуністично-інтернаціоналістичній та соціялістичній Польщі „людовій" є показник навчання дітей української меншини в тій країні. За даними газет і звітами Українського Суспільно-Культурного Товариства в Польщі, УСКТ, у 1970 р. на всій території Польщі, включно з колишніми німецькими землями на Заході та з привласненими українськими землями — Холмщиною, Підляшшям і Лемківщиною, працює 97 шкіл та „пунктів вивчення української мови", в яких українські діти можуть вивчати свою рідну мову й літературу. У всіх тих 97 школах і „пунктах" вчиться лише 1.900 українських дітей, хоча на 200 тисяч українського населення нормально мало б бути тепер в навчальних українських клясах щонайменше 40 тисяч дітей. УСКТ подає, нібито й досі для рідного шкільництва бракує учителів, але цей справжній брак триває вже понад 20 років і його ніяк не можуть направити українці, позбавлені комуністичною Варшавою звичайних людських прав. Так зв. уряд УССР минулого року брав до Києва кілька десятків учителів, викладачів української мови в Польщі, на коротко курси, які не були задовільними з погляду педагогічки, бо на них більше йшлося про комуністичну пропаганду.

ПОДВІЙНА МОРАЛЬ ПСЕВДОЛІБЕРАЛІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Союзом воєнного конфлікту на Близькому Сході. Недавно стало відомим, що, крім найновішої зброї, Москва посилає Єгиптові і „спеціялістів", яких нараховується вже там 10.000. Це вже ціла армія техніків, летунів, обслуги при ракетах тощо. Немає сумніву, що без цієї допомоги на Близькому Сході давно б уже прийшло до замирення між арабами й жидами.

Проте, Москва, маючи на увазі не добро арабів, а свої імперіялістичні і н т е реси, ввесь час підсичує воєнну завірюху на Близькому Сході, цілком явно намагаючись знищити Ізраїль, дармащо свого часу визнала його існування разом з іншими великодержавами.

Автори нелегально поширюваної в СССР „Програми демократичного руху" оцінюють ролю Совєтського Союзу так: „Його скритою метою є мирне, якщо можна, насильне, якщо потрібно, підкорення некомуністичного світу. Його засобом є ідеологічна, економічна й воєнна експансія". На їх думку, совєтський агресивний імперіялізм доведе світ до катастрофи. Яке ж це далеке від подвійної моралі західніх псевдодемократів!

УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ ТОВАРИСТВО

(Закінчення зі стор. 2-ої)

згадку. В архіві в першу чергу зберігаються біо-бібліографічні матеріяли членів УІТ. Крім того створено дві архівні секції — в одній зберігаються матеріяли, присвячені життю і діяльності Михайла Грушевського, в другій зберігаються матеріяли про Івана Крип'якевича. Завдяки співпраці з директором Архіву УВАН проф. В. Міяковським на сторінках „Українського Історика" друкуються матеріяли з архіву УВАН.

УІТ бере також участь в певних харитативних акціях. Як відомо, наше Товариство опікується могилою відомого історика і першого президента УВАН проф. Дмитра Дорошенка. В міру можливости ми також намагаємося морально піддержати деякі позитивні ініціятиви, які мають загально-громадське значення.

Треба також згадати, що УІТ причинилося до організації Українського Соціологічного Інституту, засновуючі збори якого відбулися в Ню Йорку 5 квітня 1969 р. В першій фазі своєї діяльности УСІ є автономною частиною УІТ. Беручи до уваги, що дослідження побуту українських громад в різних країнах зовсім занедбане, ми вирішили піддержати справу створення цього Інституту. Тут, зокрема, йдеться про соціологічні і історичні дослідження української спільноти поза межами України. В підготові знаходиться окремий збірник, присвячений українській еміграції в ЗСА. Незабаром УСІ стане зовсім незалежною науковою установою.

Кінцеві уваги

Можливо, що на окреме обговорення заслуговує УІТ і його взаємини з українською громадою. Думаємо, що характеристичним під цим оглядом буде допомога громадян у зорганізуванні відповідних засобів для видавничої діяльности. Тут, зокрема, треба згадати наших емеритів, які, проживаючи на мізерних старечих пенсіях, були першими, що відгукнулися на потреби УІТ. Нам не йдеться про жадні милостині — але уважаємо, що багато наших свідомих громадян можуть стати передплатниками „Українського Історика" і тим самим причинитися до розбудови нашого журналу. Це саме відноситься до установ, які можуть уфундувати комплекти нашого журналу бібліотекам або іншим установам.

Нам вдалося в несприятливих обставинах успішно провадити працю. Думаємо, що ми випрацювали своє існування тривким вкладом у нашу науку і культуру. Все ж таки основний тягар праці спадає на членів УІТ і всіх тих, які розуміють вагу історичних досліджень. Саме тому ще раз бажаємо найсердечніше подякувати всім тим, хто причинився до розгорнення праці УІТ, а тим самим до відродження української історичної науки поза межами поневоленої Батьківщини.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ПРАВОСЛАВНА МОЛОДЬ МОНТРЕАЛЮ ВІДБУЛА ЗБОРИ

Монтреаль. — На відзначення Року Православної Молоді „проголошеного УГКЦерквою в Канаді, українська православна молодь, на чолі з головою підготовного комітету, о. Ігорем Куташем, провела в квітні збори, в залі при соборі св. Софії. У зборах взяли участь молодь приналежна до трьох православних громад: Собору св. Софії, Покрови Пресвятої Богородиці та св. Юрія в Ляшинах. Зустріч розпочалася з відправи, що її відслужив Владика Михаїл в асисті священиків. Після Богослуження працювали окремі групи на зразок семінарів, вияснюючи проблему, як краще зацікавити всю православну молодь справами Церкви і громади. Наприкінці промовляв Владика Михаїл, Архиєпископ Торонта і Східньої Канади.

ЮНАЧКА ІНФОРМУЄ КАНАДІЙЦІВ ПРО ЛЕНІНА

Торонто. — В середині квітня в газеті „Телеграм" був надрукований лист 12-літньої учениці Рідної Школи, сумівки Іри Шиляк, у відділі „Листи читачів". Іра Шиляк розповідає, що брала участь в антикомуністичній протиленінській демонстрації 4-го квітня в Торонті і що „ми не для забави кидали яйця й болото на наших найтяжчих ворогів — російських комуністів. Вони ж обіцяли Україні нібито добре життя, а замість того ми маємо комунізм". Почитний щоденник „Телеграм" вже не вперше друкує її відкриті листи.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ В СІДНЕЇ ПОЧАЛИ ВИДАВАТИ ЖУРНАЛ „ВІДБЛИСК"

Сідней. — Товариство Українських Студентів, ТУС, під керівництвом голови С. Кнпша, почало з 1970 р. видавати журнал під назвою „Відблиск". Наклад журналу лише 150 примірників і виглядом ще видання ще дуже „тоненьке", але на нього звернуло увагу українське громадянство в Австралії, а „Вільна Думка" в ч. 9/1970 закликала надсилати пожертви і на фонд „Пропаганда і преса", проголошений студентами у „Відблиску". В журналі поміщені інформаційні статті про працю Товариства Українських Студентів у Австралії, про сходини й дебати на тему „Українська молодь повинна говорити українською мовою", вміщена розповідь про Крути, „Думу" П. Тичини та ін. матеріяли — українською мовою; англійською надрукований огляд книжки В. Чорновола „Чорновіл Пейперс", вістки про арешти в Україні, деякі статистичні дані про український народ.

В АВСТРАЛІЇ ПОКАЗАНО НОВИЙ ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ФІЛЬМ „ЦЕРКВИ НАРОДУ"

Сідней. — В Ессендоні, Саншайні, Джілонгу й ін. місцевостях, де скупчені українці, в українських народних домах показувано новий документальний фільм під наг. „Церкви народу", продукції Української Фільмової Спілки в Австралії. Тижневик „Вільна Думка" ч. 10/1970 не подав прізвищ його автора чи співавторів. У фільмі, змонтованому із стрічок, знятих при різних нагодах, показано Хіротонію Єпископа Варлаама, Митрополита УПЦеркви Іоана в ЗСА з Владиками, сцени з Другого Ватиканського Собору в Римі, приїзд Блаженнішого Кардинала Йосифа до Австралії, перший з'їзд українців у тій країні в 1967-68 рр., посвячення кількох нових храмів у Австралії, додано також „Рушничок", у виконанні співачки Є. Павловської.

ТАРЗАН, Ч. 6371. Підступом перевезуть дунів

Щоб перевезти літаками вміраюче плем'я дунів до здорової країни, що її дав їм співчутливий вождь Меду, доктор Доміні рішається на драстичну дію.

Вимішай це добре з їдою для дунів, медсестро Наомі. Але не давай нікому іншому їсти той харч!

Тримай напоготові обидва гелікоптери, щоб вони вистартували, як тільки будуть навантажені. Сьогодні зробимо щось, чого дотепер ніхто ще не зробив в Африці!